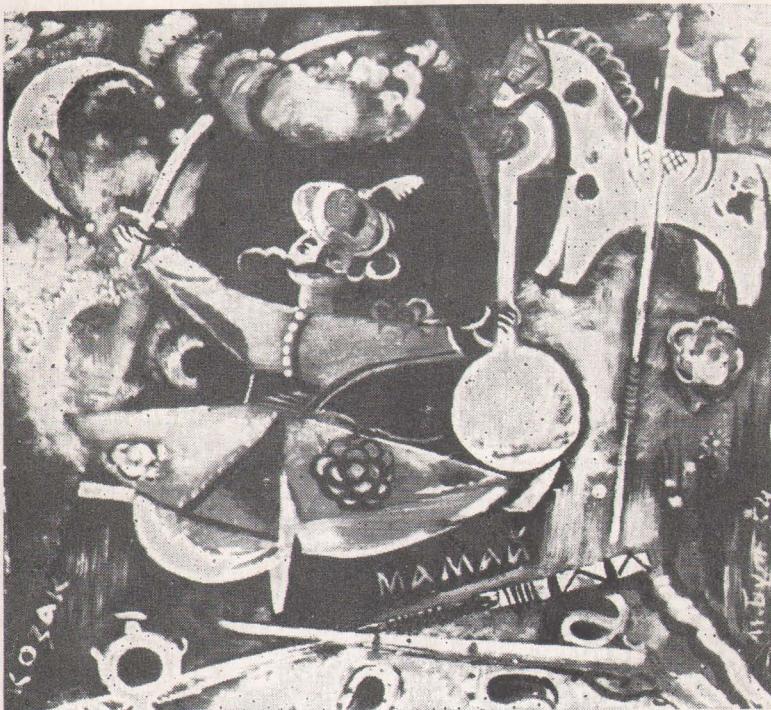

М. БУТОВИЧ N. BUTOVICH

МОНОГРАФІЯ — MONOGRAPH

NICHOLAS BUTOVICH

MONOGRAPH

Autobiography of N. Butovich
and article by W. Sichynskyj

„SLOVO“

NEW YORK

1956

МИКОЛА БУТОВИЧ

МОНОГРАФІЯ

Автобіографія М. Бутовича
і стаття В. Січинського

diasporiana.org.ua

ВИД-ВО „СЛОВО”

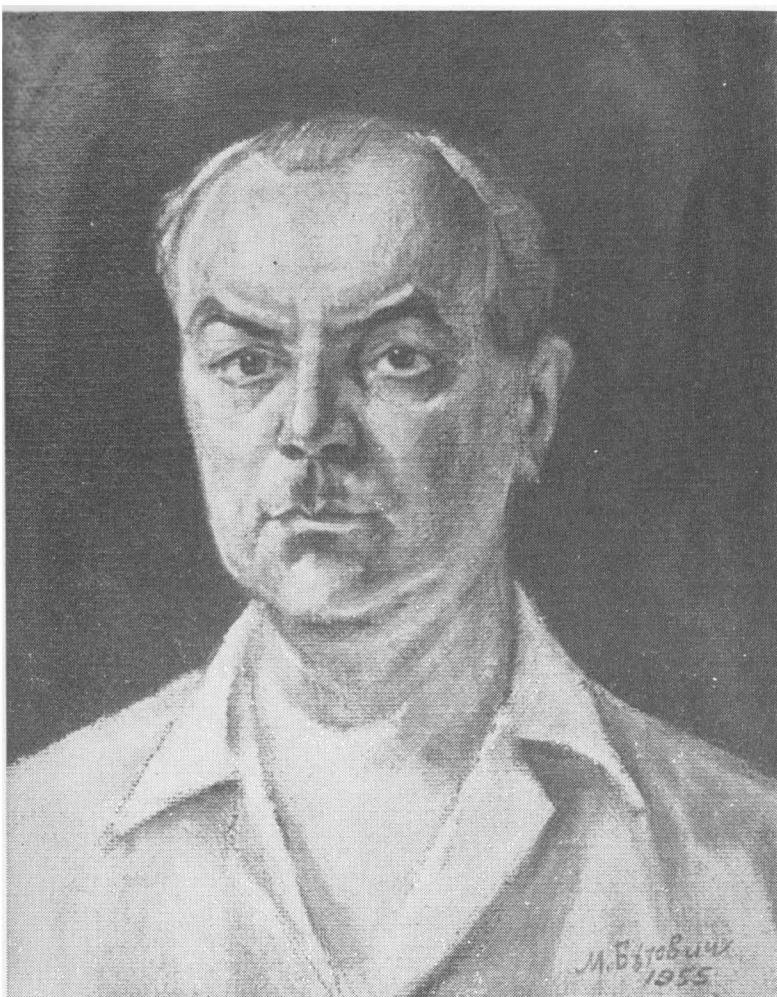
НЮ-ЙОРК

1956

Всі права застережені

На окладинці „коzак Mamай”, 1954 олій

АВТОПОРТРЕТ
AUTOPIORTRAIT

1955

олій
oil

Друковано, крім звичайних,
50 нумерованих бібліофільських примірників
в твердій оправі.

А В Т О Б I O Г R A F I Я

На пропозицію однієї редакції довелось мені сісти до небезпечної і в моїм гороскопі непередбаченої роботи — написати свою власну біографію.

Ма Габо рацію, що писання автобіографії порівнує до ходження по замінованому полі, де перша помилка може бути кінцем, з огляду на можливі викривлені інтерпретації слів.

Справа в тім, що років за сто тому, у славнім місті Мукачеві жив дяк Пасуля — на всю Карпатську Україну славний астрольог. Писав він навіть по календарях про звізди, місяць і сонце, що „довкола землі ходить”. Про осіб, що родились у моїм місяці, унього сказано таке: „Дитя урожденне в децембрі биваєт рижое і бородатое, позираєт на жони, много подорожує, часто при войску биваєт. Добре есть в тім місяци царей і вельможей посіщати, вівці продавати, кров пускати”.

Як відкинути руду бороду, то, врешті-решт, пророцтво надзвичайно вдале. Ще з молодих років при війську товкся, війни й полони перейшов, на жон „позирав”, доподорожувався аж до Америки, вельможі посіщав, не раз, голячись, порізався. От, тільки з вівцями до тепер не довелося діло мати.

Так воно вже водиться, що перед вирушенням у далеку дорогу добре є посидіти, а перед власним життєписом — предків згадати, — певних і непевних. Протопопа Гадяцький і Переяславський Григорій, що універсал від Хмельницького на „кгрунтик за Поповцями за рудою” мав та був тогочасним дипломатом, — належить до певних; а щодо автора „Запаху духовних цнот усмакованих през Григорія Бутовича...”, книжки друковані у Львові в 1642 році, — то цей непевний, хоч і дуже правдоподібний. Позатим, прадіди переважно старшинами козацькими були.

Народився я у повіті славного гоголівського Івана Федоровича Шпоньки і, як і він, при війську свою кар’єру розпочав, бо Кадетський Корпус скінчив і Військову Школу перейшов. Ну, а далі вже кожному звісно: світова війна перша, за Україну друга, полон австрійський, полон польський і так далі. Ніхто й не думав, що артистом-малярем стану. А завинила власне війна, бо через неї до полону дістався (разом із вельможею — пізнішим московським го-

ПРОЄКТ ПАМ'ЯТКОВИХ ГРОШЕЙ

DESIGN OF A MEMORIAL COIN

ловнокомандуючим) і там із нудоти рисувати почав. Правда, спершу пробував утекти майже на спосіб Бенвенуто Челліні! Але обмотуз, спускаючись зі стіни замку, дуже руки порізав. Завинили свині, бо я через свинюшник до вікна перелазив, вони ж кляті наростили сполох. Не помогло, що по кавбойськи до вантажного поїзду вночі вскочив! У Відні таки сам до властей зголосився, бо руки на пампухи попухли. Прийшлося далі у полоні сидіти.

Трапився в полоні і фаховий маляр — почав я у нього учитися й відразу ж пригоди Енея олівцем зображувати. Мав я завсіди до Енея симпатію, бо і країнин наполовину, і також нещасливий подорожник.

По Берестейськім мирі, по українській визвольній війні, по втечі з польського полону, засмакувавши цнот мистецьких, потягло мене на правильну науку до пражської Академії, мистецько-промислової школи в Празі, також у Берліні, а потім до Академії Мистецтв у Ляйпцигу.

Тут потрохи почав на власні ноги ставати, дістаючи на конкурсах грошеві нагороди. Пригадую собі мій більший успіх із плякатом для зоологічного саду — павіян у шапці. Дещо пізніше бачив я його на дверях у радника головного німецького суду.

Марсель Пруст має рацію твердячи, що ґрунт творчості сидить у вражіннях дитячих років. Почавши звідти черпати тематику для моїх композицій, я у році 1924 випустив першу нумеровану серію дереворитів „Ukrainische Geister”, де були і відьма, і домовик, і чугайстер та й інші, не при хаті їх згадуючи. Чи то через Івана Федоровича Шпоньку, чи то через полковника Бикова, одного з моїх виховників у Кадетському Корпусі, (сестрінок Гоголя),

---

*) Рисунок зроблений з пам'яті.

довелось мені ще в дитячих літах, так би мовити, обгоголитись. Ця обставина, як шило з мішка, вилазить іще й до тепер у моїй тематиці. До цього прибавилося ще замілування до архаїчного. А це дала мені Карпатська Україна. Майже кожного літа наїжджав я туди на зарисовки, студії і подорожування. Наслухався і надивився — багато. Знаю — як домовика в курячім яйці під пахвою виношувати, як над померлим, затуливши вікна в хаті, танцювати; чув і про рудого бога, чув про костяний ніж, чув про стародавню краску, чув як „камінь-голова” кажуть при першім громі, як пань княгиньками титулують. Зашкіував не одного вуйка у вуяші, не одну корову на ярмарок, не одного жида в білих панчохах. Добре знаю й відпусти мукачівські, ужгородські та інші; а про жебра-ків, то ще й тепер збираюсь серію дереворитів випустити.

По закінченні науки у проф. Тімана на ляйпцизькій Академії, дістав я на два роки стипендію при Українському Науковому Інституті у Берліні і, відпрацювавши „свое” під керуванням проф. В. Залозецького, (написавши ухвалену до друку історію книжного мистецтва), поїхав я, як дяк Пасуля пророкував, за сонцем, — зі сходу на захід, — через Кельн до Парижу.

У Парижі — де не зроблять з вівса рижу — дійсно, є мистецька Мекка. Очевидно, при конкуренції 50.000 інших, мало кому здійснюються мрії. Результат — біда, мансарди, протоптані черевики і решта, з чого складається богемське життя. Вислід мого річного перебування — перша половина: мізерний заробіток у фільмо-плякатовім підприємстві, друга: голодування і праця для чистого мистецтва. Правда, був прийнятий до осіннього сальону, де мій образ навіть був проданий, а це вже свого рода — марка, але бідування і безнадійність таки завертали оглоблі назад.

Були приятелі, що підбадьорювали себе й інших. Казали: як тепло на дворі — все дурниця. Спати можна на свіжім повітрі в Бульонськім лісі. Восени — можна вкриватись сухим листям. Не треба боятись невідомих стрілів уночі. Це ж річ відома — каштани стріляють! А от, голитись, то треба обовязково; це тримає на висоті. Заміські дзеркала — гладке плесо озера. До нього — і сонце загляне, і вам усміхнеться. Може й доля коли усміхнеться.

Шукайте, а знайдете!

Чи варто в Парижі шукати?

Безперечно, що — так! Париж у наших часах є до деякої міри дорожоказом для світового мистецтва. Малярська мода все йде звідти.

Мистецтво Парижа не є правдиво французьким мистецтвом, бо більша частина паризьких провідних мальярів є чужинецького походження; і, так звана, французька провінція до деякої міри відхрещується від паризького мистецтва.

ДОМОВИК
“DOMOVYK”

древорізг
woodcut
1924

На мою думку -- для кожного мистця, що живо співдіє на всі нові появі на мистецькім ринку Парижа, перебувати в Парижі може бути корисне. В Парижі постійно є сезон для артистичної риби, що мече ікру, є постійні можливості запліднитись новими ідеями, новими спробами. Крім славних музеїв, мистецьких колекцій, галерій є й багато вистав, які постійно міняються.

На моїй палеті вже ражіше побували всі „ізми”. Кожен із них мене зовсім не задовольняв. Проте, відожної „ізмової” квітки — я бачив — треба взяти трохи меду й на свій спосіб той мід перевратити. Та одночасно, практика життя навчила мене, що треба рахуватися і з споживачем, тобто — з його смаком. І так, залишаючи собі вільну руку і повну волю на експериментування у шталюговім мистецтві, я дуже оглядався й на громаду — споживача в практичній графіці, з якої приходилося жити. Тому, ще й до тепер мое мистецтво, так би мовити, іде на двох колесах: одно для себе й іще декому, а друге — для ширшого загалу.

Під час студій — у Німеччині пізнав я Баугауз та експресіоністів, у Парижі кубістів, фовістів та сюрреалістів. **Баугауз** ламав старе, шукав за елементами й законами, що фундаментальні для структури фізичного універсу; але устами Клее було сказано: „люди не з нами”. **Експресіонізм**, що був типовий для нордійських на-

ДВА ЖЕБРАКИ
TWO BEGGARS
1953

туш
indian ink

родів, давав першенство емоціональній реакції артиста, не дбав за конвенційні поняття краси, був трагічний, інколи невротичний. **Кубізм** — питомий напрям для латинських народів, вийшов із реалізму. Вустами Пікассо кубізм сказав: „як малюю, то моя ціль показати те, що я знайшов, а не те, чого я шукаю”. Це був відхід від старої „реаліті” до нової. Від кубізму відломилось абстрактне мистецтво, що тепер перейшло вже у свого рода академізм: балансовані форми, розраховані пропорції, гармонізовані кольори. Попри цього — **конструктивізм**, народжений у Москві й виклятий комуною. Породили його інженери й архітектори, відкидаючи т. зв. „кабінетні образи”, користаючись технічними методами й конструкціями. **Фовісти** — в зasadі розглядали мистецтво, як вигідне крісло для відпочинку; натомість **сюрреалісти** відкидали це, а хотіли протилежної активності — турбуючої. Підтримані новими гіпотезами про підсвідомість (Фройд), виходять із засад сну. Інколи наблизуючись до обсягу психіатрії, вони відкидають гармонічну концепцію, але при тому не рідко не є послідовні (Ернст, Далі, Массон). Навязуються до середньовічного мистецтва, де надприродне асоціюється з містицизмом, — чудесне починається там, де перестаємо розуміти.

Пізнаючи більше всі напрямки, я побачив, що мистецтво ні-

коли не є зафіковане, незмінне. Очевидно, що й українське мистецтво не могло застигнути. Вже за революції мали ми і футуристів, і конструктивістів, і кубістів; мали ми й напрямки, що навязували до традиційних стилів (барок — Нарбут, візантіка — Бойчук). За советів усе згори було пригашене, все мало йти по генеральній лінії партії. Нашим артистам у Галичині й за кордоном лишалась вільна рука й кожен мав можливість шукати своєї дороги. Шукав і я. Пробував від народного кореня, навязуючи з одного боку до народного примітиву, а з другого, шукав народній першень у піснях, думах, переказах, приповідках. І старався я інтуїцією знайти відповідний вислів у образі, оминаючи етнографізму. Переходив я впливи ріжних модерних струй, але з вираної дороги не сходив. Мабуть, тримала мене в тім моя відокремленість і туга, а джерело підсвідомості у творчій праці — враження з дитячих літ, яке завсіди було зі мною. Коли ж я побачив, що „кишка за-тонка” і я готов перетворитись у голодного гіндуса, тоді я перейхав на постійний побут до чеської „золотої” Праги. У ті часи Прага була нашим еміграційним осередком. Тут був видавничий рух, були й можливості, менше-більше, унормованого заробітку; особливо, коли я навязав звязки з галицькими видавництвами. В літі, обовязково — на Карпатську Україну! А одного разу, через зелену границю, ходив я два місяці й по Галичині, та ще й

ЧУМАК
“CHUMAK”
1952

indian ink
туш

з неабиякими пригодами. Нарешті, після довгих заходів, пощастило мені дістати візу до Львова.

Тут пірнув я з головою у повну життя мистецьку роботу. Працював я переважно в книжковій графіці, яка, завдяки — і зокрема — Павлові Ковжунові та Робертові Лісовському, знайшла в Галичині широке пристосування. Не буду тут зупинятися ширше на мистецькому житті Львова, бо воно загально відоме для нашої генерації і не є моєю темою. Крім графіки, інколи приходилося бути універсальним. Робив проекти килимів, сервісів, меблів, кераміки; пізнав емаль, проектував костюми, улаштування вистав... Ще під час моого побуту в Празі, дістав я був зі Львова пропозицію їхати до Америки й помогти там улаштувати Український Павільйон на світовій виставі в Шикаго. З технічно-матеріальних причин не пощастило цієї поїздки зреалізувати. У Львові прожив я два роки.

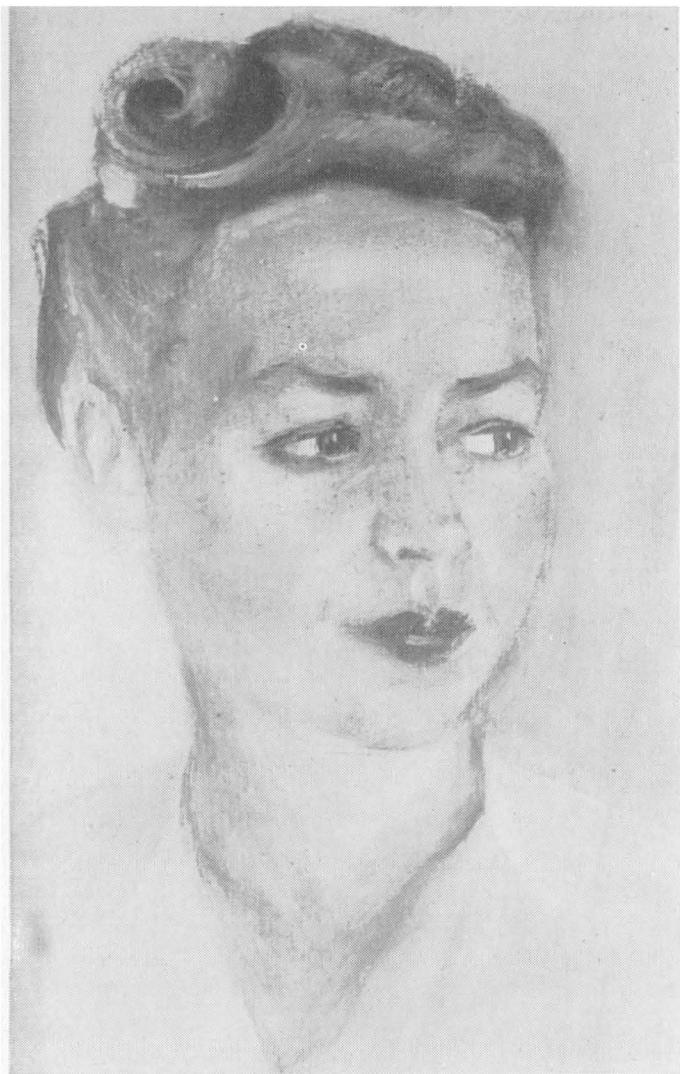
Перед самою другою світовою війною вернувся я до Праги, тут і застриг. Потроху й світова заверюха почалась. Почало й мною кидати на всі боки. Найперше, взявши участь у конкурсі на па-

мяткові гроші Карпатської України, (мої проєкти, випадково, були прийняті до виконання), опинився я у Хусті, звідки за два тижні прийшлося утікати до Румунії, а звідти дістався до Югославії. Тут, у Керестурі, трапився оригінальний портрет: треба було омолодити „його” на 5, а „її” на 10 років, собачку ж по середині залишити в тих же літах, що була. Між тим, прийшла пропозиція з Крижевців від Єпископа Діонісія Нярадія. Він ішав до Білгороду, до принца Регента, і викликав мене до себе. І знову пригадалось мені пророцтво Пасулі: „Добре єсть відвідувати царей і вельмож”. І так був я заангажований до роботи в Крижевцях, де й замешкав у єпископській резиденції. Це був маленький український острів серед хорватського моря. Крім деяких церковних робіт, зробив я два портрети Єпископа Кир Діонісія і копії усіх портретів попередніх єпископів, для львівського церковного музею. Завдяки прихильності Єпископа Нярадія мав я змогу побувати в ріжних закутинах Югославії. У Бачці був я у одного знайомого, упра-вителя державних маєтків над Дунаєм. У тямку вбилась мені наша подорож човном по постійно водою залитих лісах: фантастичні сценарії для постанови „Івасика Телесика”. В Босні ходив я малювати на базар; мене обступали християни й мусулмани так, як бджоли матку. А це скінчилось підозрінням, що я є „шпіон”. Начальство порадило мені не малювати, щоб не трапився самосуд. Багато пізніше трапилась мені подібна історія й у Відні, коли я шкі-цував мамі з дитячими візочками. На моє щастя — поліціант був мудріший за мамів. Побував я і над Адриятиком.

Та мое без журне життя скоро скінчилось. Несподівано прий-ша вістка про трагічну смерть Єпископа Діонісія Нярадія: його отруїли. Був це направду святий чоловік і щирий український патріот.

Попрощавшись із моїми новими приятелями та з пошкодже-ною землетрусом великанською єпископською палатою, у якій до-ля судила мені зробити відпочинок перед новими життєвими „штрапацами”, відіхав я скоро назад до Праги. Війна вже добре кипіла. Була темна ніч і темне наше майбутнє.

У Празі трапилось мені зацікавити моїми образами з історич-ним сюжетом одного нашого заможнього підприємця. І він замо-вив у мене цілу серію таких образів, із наміром — робити репро-дукції і „бізнес”. Думаю, що бізнесу він не зробив і не зробить, бо Німці посадили його до вязниці за занадто ускладнене особис-те його родинне життя, яке, інколи, нагадувало „врестлінг із Ши-каго”, не без Фройдівських комплексів. — Тяжко бути ідеальним. Із Праги покликали мене на педагогічну посаду в державній українській мистецько-промисловій школі у Львові. Пізніше, долучили мене до педагогічного персоналу (вільний рисунок для студентів

ПОРТРЕТ ДРУЖИНИ 1946
PORTRAIT OF MY WIFE

олій
oil

архітектури) Львівської Політехніки та Української Вищої Студії образотворчого мистецтва, де ректором був покійний Василь Григорович Кричевський. І так, „вскочив” я у педагоги, а головно — в роботу шкільно-адміністративну, яка мене зовсім не цікавила і забирала мені багато часу. Тим часом, графічної роботи було досить. Українське Видавництво розвинуло живу діяльність. Парох Волоської церкви, Успіння Пресвятої Богородиці, о. Д. Лопатинський, запропонував мені закінчити серію вітражів покійного Пе-

тра Холодного. Треба було також приготуватись до великої вистави образотворчого мистецтва, на якій, випадково, трапилось мені дістати другу нагороду з графіки.

Мав я також можливість близче познайомитись із театром, опорою, балетом. Колись мріяв я стати театральним декоратором; тепер ці мої мрії були близькі здійснення. Приходило мені на думку — самому придумати якусь балетову акцію, а до того зробити проекти декорацій і костюмів.

Та часи були непевні. З одного боку насуvalа совєтська армія, а одночасно наша УПА підрізувала Німців. А ці мстилися, вистрілюючи нашу інтелігенцію. Тоді згинуло багато моїх знайомих; між іншими, один із покупців серії моїх богів із „Енеїди”, волиняк. Не знаю, яка доля спіткала богів! Певно, пропали, як і більшість моїх праць, що залишились по тім боці.

В ці непевні часи знайшов я за відповідне — оженитись. Очевидно, що цим я ще більше ускладнив мою нову одисею, яка не забаром і розпочалась. Прийшла й донечка на світ і пішла кошмарна мандрівка на захід. Сцілли і Харибди були на кожному кроці. Інколи, приходилося спати на селі, витягаючи за собою драбину на горище. А на Словаччині притрапилось уже й таке, що був зовсім близько пана Харона — перевізника на той світ. Човном Харона було вантажне авто словацько-большевицьких повстанців, яке забрало з нашого села аж чотирох осіб на розстріл. Мене, випадково, не було дома. За декілька тижнів знову лише випадок урятував нас у дорозі від наглої смерті.

Щоб жити, треба було заробляти, то малюючи портрети, так, щоб було видно всі десять пальців, то відновлюючи каплиці та придорожні хрести. Валютою була, очевидно — солонина. Оцінка артистичної роботи бувала інколи дуже оригінальна. Наприклад: за помальовання придорожного хреста дали мені три рази стільки, що за портрет, бо малюючи хрест, я мусів лазити на драбину, а портрет робив при столі; для австрійського бауера це вже не була правдива робота.

Переживши під Віднем майже пів року в бомбардувальній каші. посунули ми щасливо дальше на захід назустріч білій американській звізді, що наблизалася. А далі, прийшов ДіПівський табір у Зальцбургу, куди ми пішли, щоб у гурті легше перенести смерть нашої малої донечки.

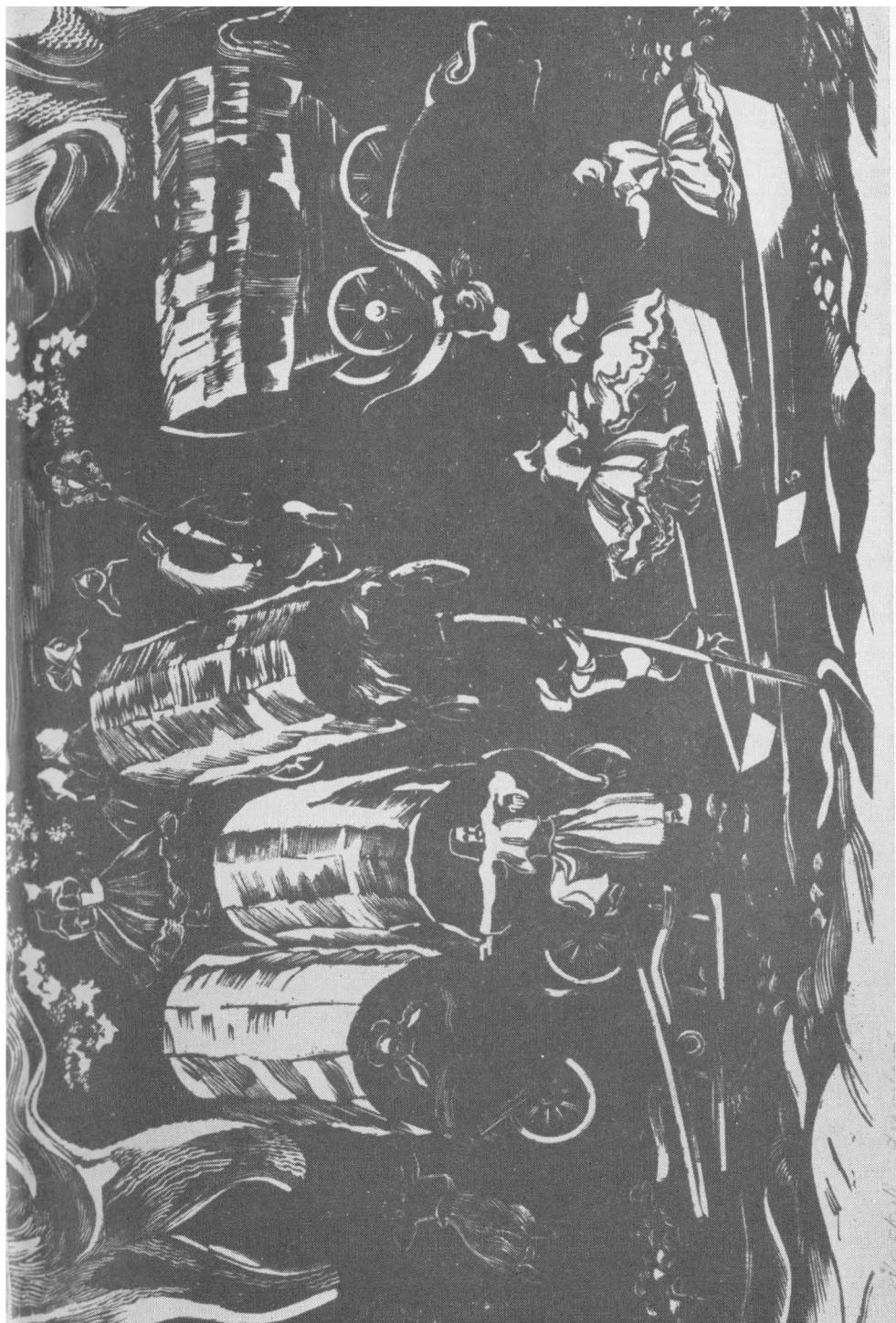
В Зальцбургу призначили мене до праці при маріонетковім театрі, який заходився організувати покійний Авенір Коломиєць. Хоч праця була й досить цікава, але не було потрібних матеріалів. Приходилося бути не лише артистом, але й винахідником. З тих часів я ношусь із ідеєю для „картуну” — винахідник-чудак ЛОКО ПОКО.

дереворит
woodcut

1933

ЗІ СЕРІЇ „ВІДПУСТ НА КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ”

PILGRIMAGE

Далі, зрозуміло, прийшла Америка. Далась вона не легко та й далі дається не легко, але живеться добре, а в першу чергу — можна дихати вільним повітрям. Головне, що Американців дивує: як можна приходити й шукати роботи ще й артистичної, не маючи американського „експрієнс”-у. Прийшлося до двох вище згаданих коліс причепити третє — американський „експрієнс”, бо без нього ѝе поїдеш. Тим більше, що перше колесо — вільне шталюгове мистецтво — крутиться лише в повітрі, не доторкаючись реального американського ґрунту. Правда, українська колективна виставка принесла мені, випадково, грошеву нагороду. Але, що це доказує?

Потім, породився мені тут балет „Дід Ладо”. Є й лібретто, костюми й декорації запроектовані. Є вже й музика композитора Ю. Фіали. Тільки колесо ще й далі на порожнім ходу — ґрунту не чіпає. Видно, що дяк Пасуля не записав балету до гороскопу, тільки радив вівцями торгувати! А від оєць до балету — таки досить далеко!

Після съомирічного перебування у цій країні, здобувся я напрещті їа свою індивідуальну виставку, з котрої, переважно, походять репродукції у цій книжці. Але це була, покищо, виставка тільки для Українців. Кишеня ще не дозволяє іти на „аптавн” до Американців, які, зрештою, фаворизують абстрактний експресіонізм. Почекаю, може разом із сином, або донькою, — їм до купи 16 років, — які також завзято малюють, зробимо спільну виставку. Але не маючи докладного гороскопу дяка Пасулі, ще важко передбачити, що з них вийде, може які „саянтісти” чи „спейспатруля”?..

1956

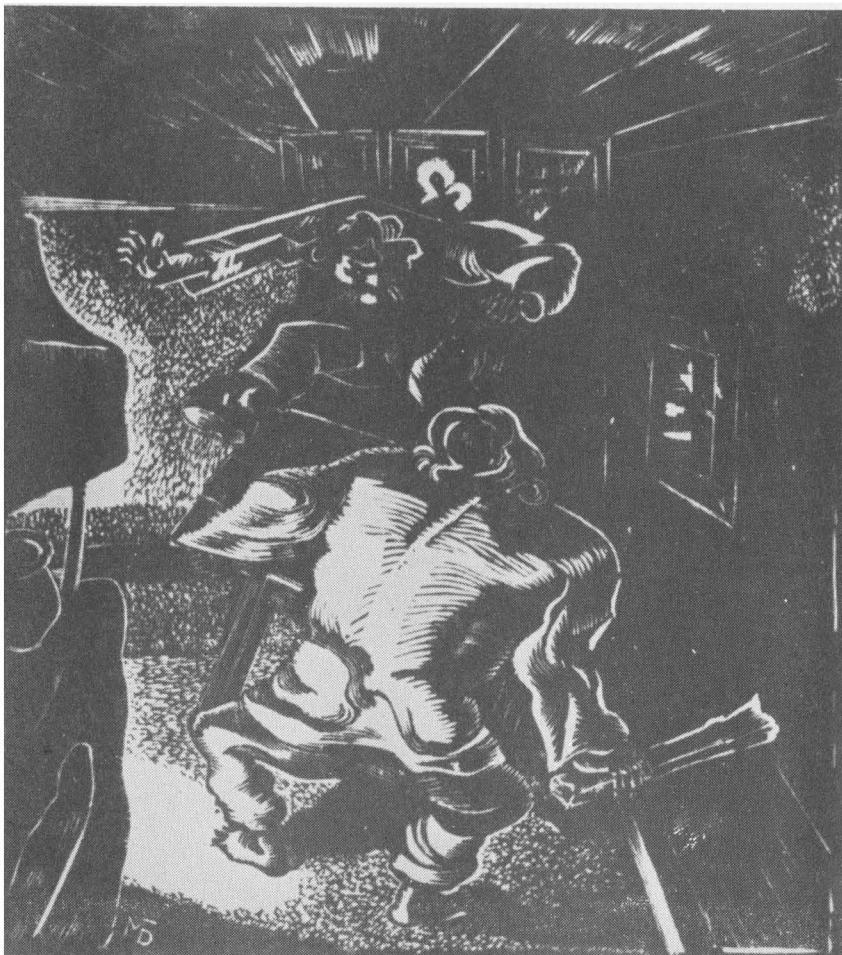
М. Бутович

КАРПАТСЬКА МАДОННА
KARPATIAN MADONNA

1956

дереворит
woodcut

ІЛЮСТРАЦІЯ ДО СТЕФАНИКА   1932
ILLUSTRATION TO STEFANYK

дереворит
woodcut

ІЛЮСТРАЦІЯ ДО СТЕФАНИКА 1932

ILLUSTRATION TO STEFANYK

1932

дереворит
woodcut

EX LIBRIS

1937

туш
indian ink

МИКОЛА БУТОВИЧ

В сучасному українському мистецтві Микола Бутович займає своє осібне і визначне місце. Його творчість пересякнута яскравим українським змістом і формою, що виблискує вражуючою оригінальністю і своєрідністю. А при тім мистець створив свій стиль і маніру, вповні індивідуальну, що не нагадує жадного іншого з сучасних мистців, своїх і чужих. Явище, досить рідке, а навіть виняткове в модерній творчості.

Світлі досягнення нашого містця прийшли йому не легко, можна навіть сказати — тяжким життевим шляхом, в складних обставинах, при постійній і дуже інтенсивній праці і безнастannому шуканні нового мистецького впливу.

Молодим юнакам, як старшина російської армії, перейшовши жахливі ситуації в першій світовій війні, опинився в німецькому полоні, згодом служив в українській армії і знову опинився на еміграції; перебув і другу еміграцію, приїхавши в 1947 році до Америки. Але і в „мирні часи”, поміж першою і другою світовими війнами, мистець був „непосидючий”, вічно „мандрівний”, а навіть дуже вигадливий і експансивний у виборі свого осідку, праці і студій. Почавши свою мистецьку освіту в Академії Мистецтва і Вищій Мистецько-промисловій школі в Празі, закінчив у 1926 р. Графічну Академію в Ляйпцигу, отже мав можливість студіювати у двох найкращих графічних школах Середньої Європи. Далі працював у Берліні, Празі, Парижі, Львові, Карпатській Україні, Юго-

славії, не рахуючи інших держав і країн, де перебував „переїздом”. Коли на перешкоді були паспортові та інші заслони, то їхав і „на зелено” — наприкл., з Карпатської України до Галичини, щоб набратися свіжого духу українського життя.

Маючи широкий розгляд і знання в сфері модерного мистецтва, М. Бутович не втопився в різноманітних „світових” напрямках, не піддався бурхливим нівелюючим хвилям універсалізму. За те залишився оригінальним і сиравді модерним і тим самим перевищив інших.

Українська мистецька критика, так званого „академічного” напрямку, в початкових виступах М. Бутовича, ставилася до нього досить холодно і критично. Наперекір тому, підписаний уже в двадцятих роках зеснув увагу на високий мистецький рівень та оригінальність творчості молодого мистця. Тоді з'явилися статті про М. Бутовича в часописах „Українське Мистецтво” (Львів, 1926, ч. 3), „Мистецтво” (Львів 1936, ч. 1), „Hollar” (Прага 1929, ч. 4). Цікаво також відмітити, що в загальних оглядах сучасної української графіки підписаного, що були уміщені в міжнародних мистецьких часописах, як „L'Art Slave” (Брюн 1925, ч. 3), „Le Musée du Livre” (Брюсель 1927, ч. 7), „Gutenberg Jahrbuch” (Майнц 1929), „Grafika” (Варшава 1932, ч. 1), редакції дуже радо уміщали репродукції з праць М. Бутовича, як твори оригінальні, що характеризують українську графіку.

Здавалось зовсім неймовірним, як молодий юнаць, що залишив Україну, закликаний на війну в 1914 році і не маючи ще повних 20 років життя, мав таке інтенсивне і глибоке відчуття української ментальності та українського стилю. На це дають нам пояснення деякі факти з його біографії. Народився Микола Бутович в 1896 році в старій козацькій родині, знаній зі своїх традицій ще в XVII столітті, як старшинська верстva Гадяцької сотні Полтавського полку. Переходячи військовий вишкіл у Калетській школі в Полтаві (1906-1913), М. Бутович мав можливість пізнати і заприязнитися з військовим виховником-полковником, що був племінником Миколи Гоголя. Під час літніх вправ юнаки школи перебували в наметах в гоголівському маєтку Василієка. Там коло гоголівського дому юнаки „ходили в лопухи”, де колись перебував сам Хома Брут... Все це залишило в пам'яті молодого Бутовича незатерпі сліди — чаю української природи, славні дії козацької України, таємницість гоголівських образів, пересякнутих українською мітологією і демонологією. Зовсім подібний вплив маємо в творчості інших українських мистців. Наприклад, І. Рєпін походив з Чугуєва на Слобожанщині — відомого козацького вишкільного осередку, або Ю. Нарбут, що сам підписувався, як „мазепинець, Глухівської сотні Чернігівського полку”...

Звичайно, мало було того, що мистець в своїй уяві вивіз з „Вечорів близь Диканьки”. Він, з якоюсь не гоголівською настірливістю і глибокою вірою, пильно вивчав українську мітологію, звичаї, фольклор і в результаті маємо, поміж сучасними мистцями, вийняткового знавця цієї мітології та народних приповідок. І було б дуже бажано, щоб мистець записав і видав ці свої небуденні знання, що було б також великим посібником для глибокого розуміння його власних графічних і мальських композицій.

Мистецька творчість М. Бутовича дуже різноманітна, як в графіці, так і мальарстві, але все переважає графічний підхід в трактовці сюжету і виконанні. З праць мистця не то що „віє подих української землі”, це цілий ракетовий вибух могутнього, невмирущого вулькану життя. Потік, що зриває хворостяну греблю хуторянства, буря, що вимітає патину етнографізму, вогонь, що випалює зневіру, патрон, що ломить фаталізм і байдужність.

У працях М. Бутовича відбувається невмируща сила українського духу, повна вібрація життя, бадьорий настрій. Ніколи не покидає його гумор і дотеп, часами вони сильні і колючі, що доходять до сатири і памфлету. Висміює він український, хуторянський етнографізм, простацтво, примітивізм, але ніколи його сатира не має характеру знеєаги, чи озлобленого роздратовання, навпаки, вона погідна і будуюча.

Найбільші досягнення М. Бутовича в галузі граверства і спеціально в деревориті — галузі граверства, що не знаходить поміж українським громадянством належної оцінки і зrozуміння.

Перший альбом дереворитів мистця „Ukrainische Geister” (Ляйпциг 1924) в числі 6 дереворитів на тему української народної демонології, крім свого оригінального сюжету, звернув на себе увагу своєю незвичайно тонкою, фінезійною технікою. Не друно ж в Ляйпцигській Академії на 20 конкурсів, що були розписані Академією в роках 1923-1926, М. Бутович одержав $\frac{3}{4}$ всіх перших премій, що їх німці дуже не радо давали чужинцям! Оригінальним підходом до сюжету відзначаються композиції мистця до творів М. Гоголя, Стефаника, Котляревського, казок Гнатюка, виконані в Парижі, Берліні і Празі, переважно в дереворитах і офортах. Незвичайну вартість має серія великих дереворитів Бутовича „Відпусти на Закарпатті”. З інших графічних праць, виконаних переважно темперою, в стилістичному відношенні особливо інтересні серії з „Військової, козацької екзерсії”, також на теми річного кола української обрядовості, народних казок, приповідок, колядок, щедрівок, веснянок та інші.

В мальарстві, яким мистець займався переважно в останні роки і спеціально в Америці, Бутович не менше оригінальний, як у графіці. А все ж таки в портреті, краєвиді, іконописі, мініятурі, не

зважаючи на чисто-малярські засоби в трактовці сюжету і малярської техніки, відбивається графіка „чистої води”.

Книжна графіка — це властива сфера мистця, де він дав численні ілюстрації, обкладинки книжок, заголовок „Свободи” та ілюстрації до „Веселки”..

Таким самим характером — лаконічністю форми, чіткістю лінії і своєрідним стилем — відзначаються плакати М. Бутовича, зокрема роблені в Америці (запр., для Українського Комітету). Особливо дотепністю та вишуканою простотою відзначається „дрібна графіка” мистця, зокрема еклібріси і фірмові знаки; останніх створив він чимало для різних фірм німецьких, чеських, французьких та інших, а які, на жаль, не зібрані і щезли у великих столицях Європи.

Прекрасні суті дав мистець також в галузі театрального костюму, вертепу і балету, а його оригінальна праця до балеу „Ладо”, очікує музичного супроводу, виконавців і видання.

Нарешті особливо помисловий та своєрідний наш мистець в галузі ужиткової графіки, зокрема у взорчистих та інших кольорових матеріях і споріднених родів виробництва. Це становить також головне джерело його заробітку, відколи мистець приїхав до Америки. В цій промисловій галузі мистецької праці американські фірми дуже цінять нашого мистця і має він заслужений успіх, як модерній мистець.

ВОЛОДИМИР СІЧИНСЬКИЙ

Передрук зі „Свободи” зі 7-го жовтня 1955 р.

ГУЦУЛ
HUCUL

1938

олівець
pencil sketch

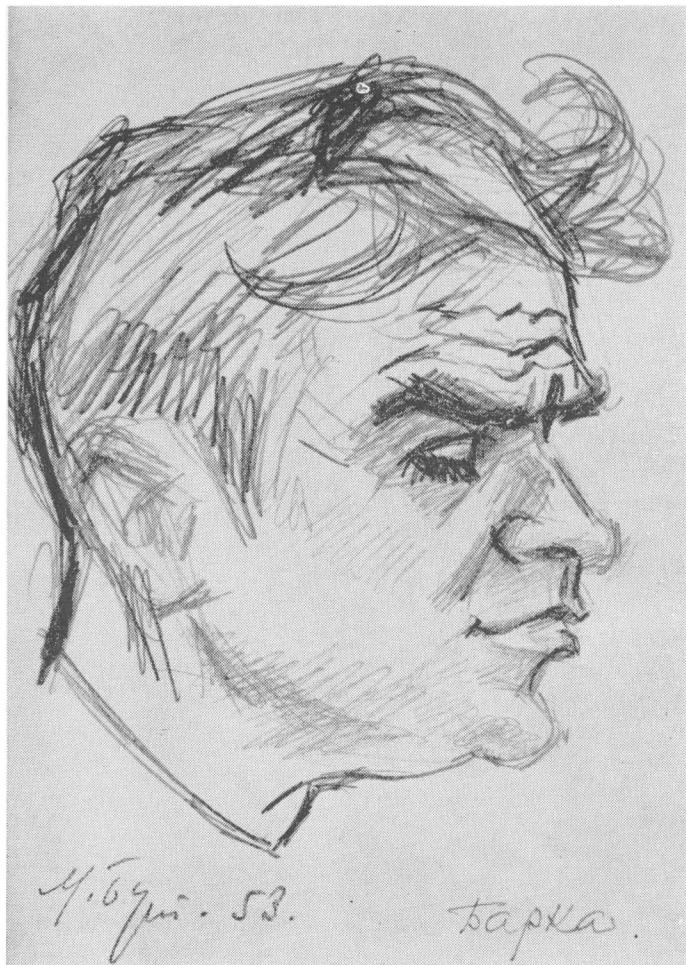
І. Бурович
1937.

ЛІРНИК
HURDY-GURDY PLAYER

1937

олівець
pencil

М. Буц. 53.

бака.

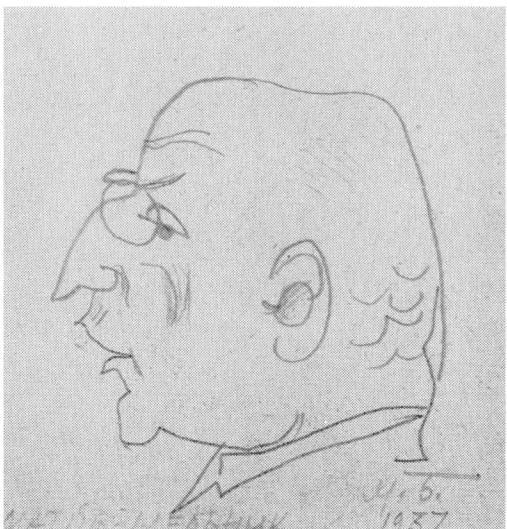

10

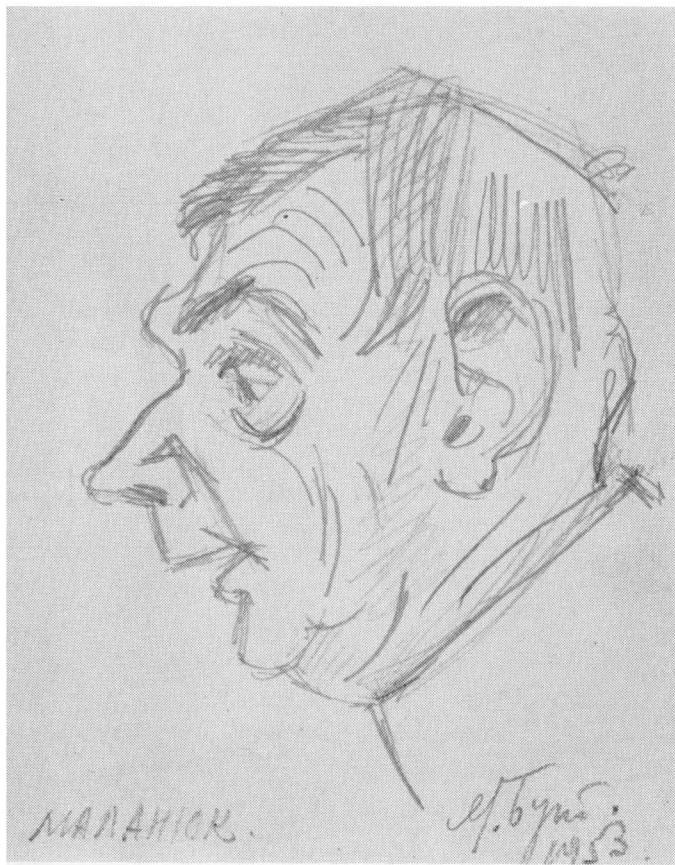
богданові

М. Б. 7

ШКІЦІ ОЛІВЦЕМ
PENCIL SKETCHES

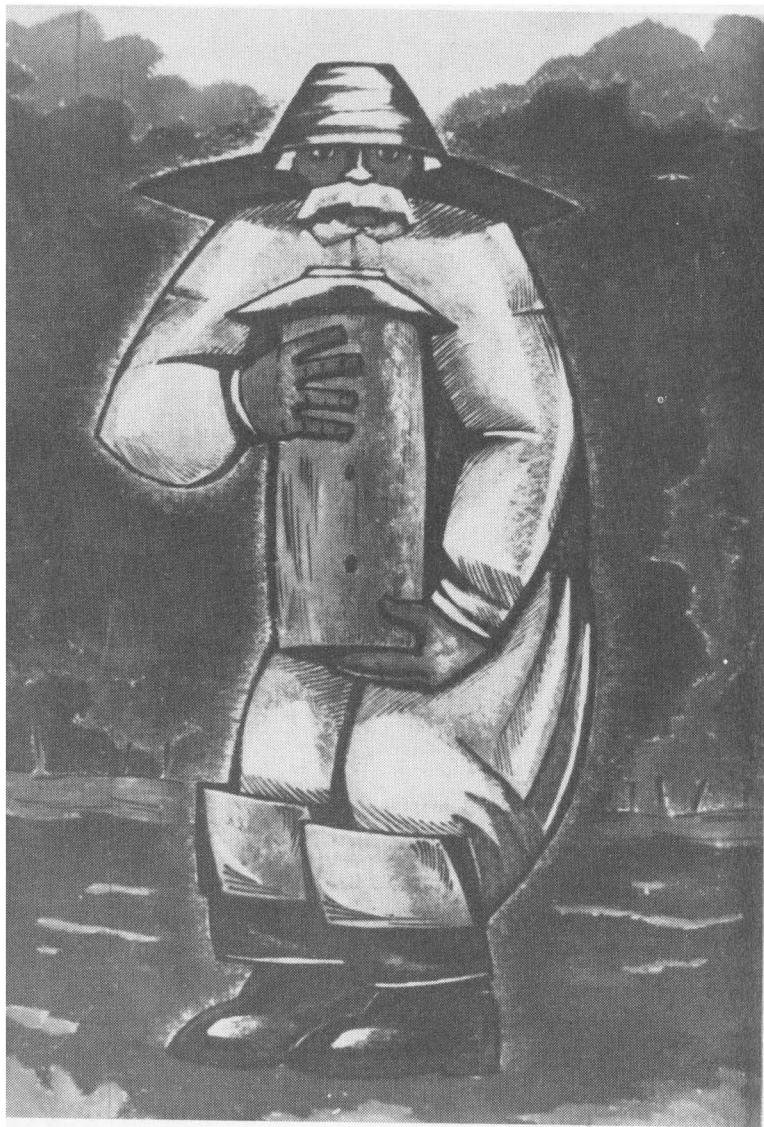
ШКІЦІ ОЛІВЦЕМ
PENCIL SKETCHES

ШКІЦІ ОЛІВЦЕМ
PENCIL SKETCHES

ЦІКІЦІ ОЛІВЦЕМ
PENCIL SKETCHES

ПАСІЧНИК
THE HIVER

1940

збірка п. В. Гординського

казеїн
casein

PAHOK
THE MORNING

1956

гуашь
gouache

ДІДЬКО
DEVIL

1941

гуаш
gouache

ПОЛЕВИК
FIELDGHOST

1941

гуаш
gouache

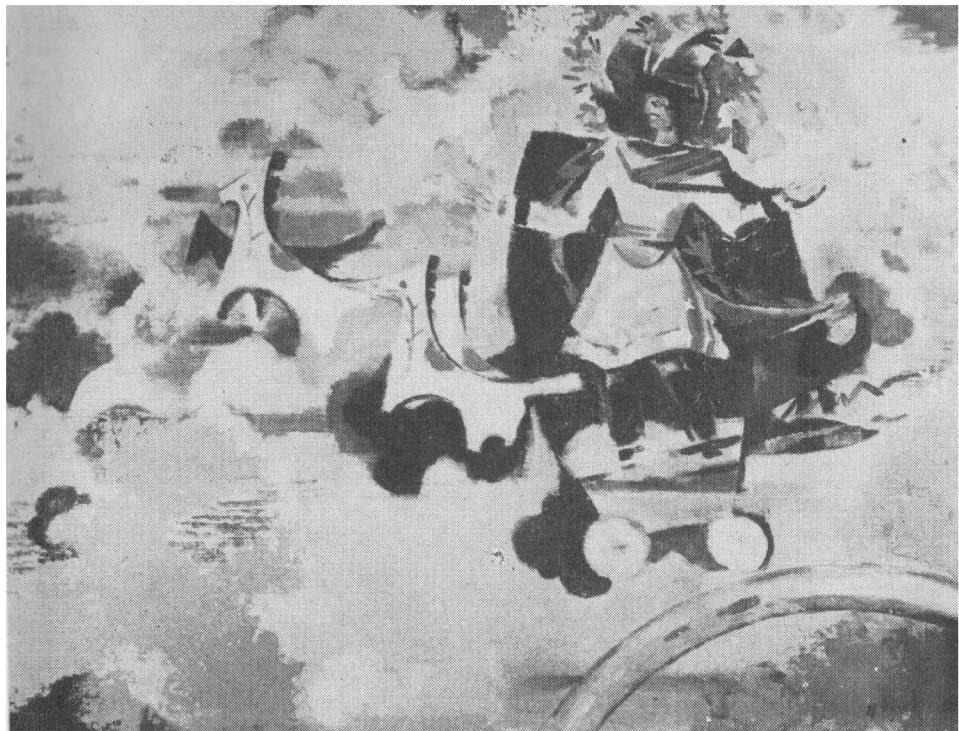

ВОДЯНИК
“VODIANYK”

збірка М. Гехтера

1934

майоліка
majolica

ЯРИЛО
GOD OF THE SPRING

1955

збірка п. Б. Хомича

олія
oil

“ЗАСВІСТАЛИ”...
DEPARTURE

1947

збірка п. П. Герасименка

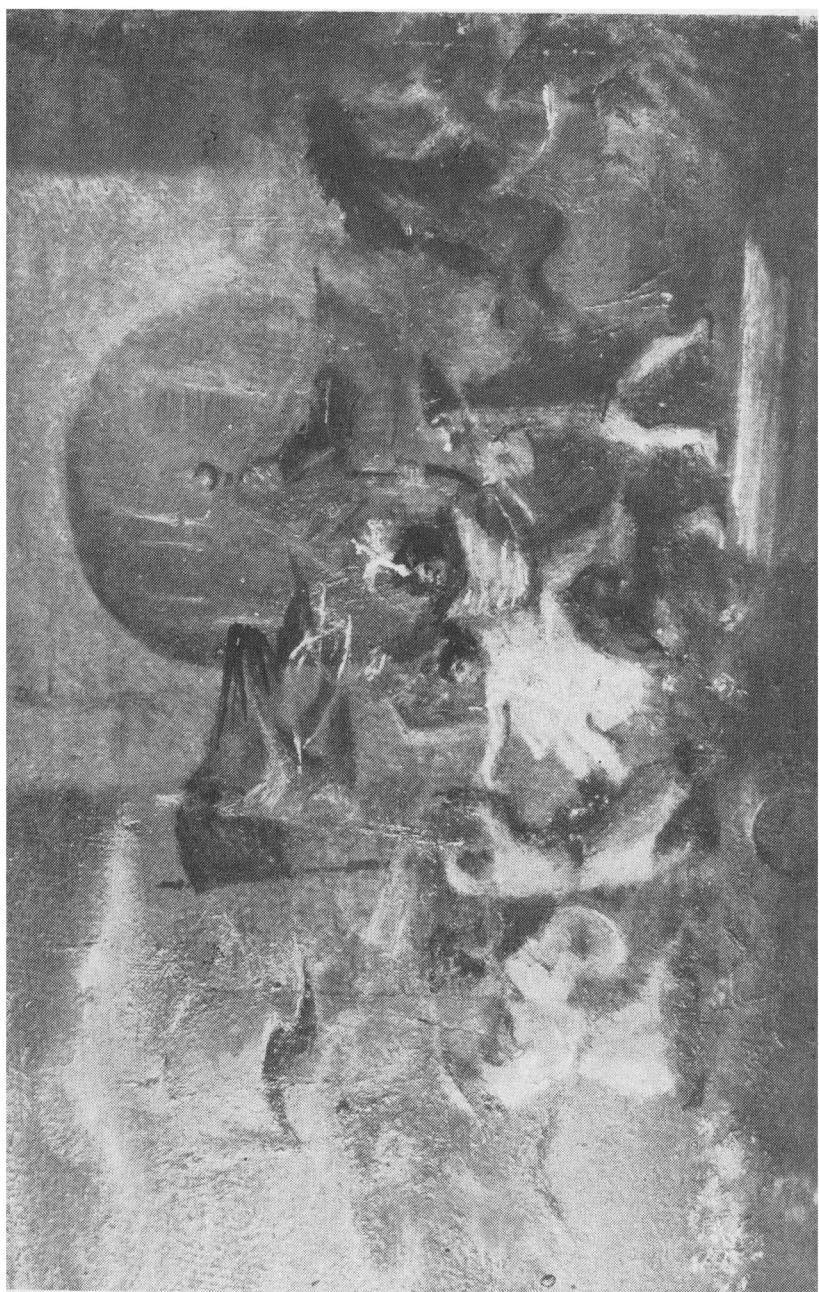
оль
oil

ГУЛЯЙГОРДИ
THE ASSAULT OF THE TOWERS

1953

оілій
oil

ЕНЕЙ ГУЛЯЕ
ODYSSEUZE'S RELAXATION

1947

о尼ј
oil

ЕНЕЙ, ДІДОНА І МУЗИКИ
ODYSSEUS, DIDONA AND MUSICIANS

1942

олій
oil

збірка п. д-ра В. Возняка

ЗЕВЕС ВІДПОЧИВАЄ
ZEUSE'S RELAXATION

1955

акварель
water colour

КАПУШ ЖЕНОКРАД
KAPUSH KIDNAPER

1953

олій
oil

КОСТЮМ ЯГЛЫ
COSTUME
to ballet "Lado"

1951

пастель
pastel

КОСТЮМ ВОВКУЛАКИ
COSTUME
to ballet "Lado"

1951

пастель
pastel

КОСТЮМ МАВКИ
COSTUME
to ballet "Lado"

1951

пастель
pastel

КОСТЮМ МАВКИ
COSTUME
to ballet "Lado"

1951

пастель
pastel

ЗАПОРОЖЕЦЬ І КРАСАВИЦЯ
MARIONETTES

1953

гуашь
gouache

ЦИГАН — марionетка витинанка
GIPSY-marionette paper cut
1940

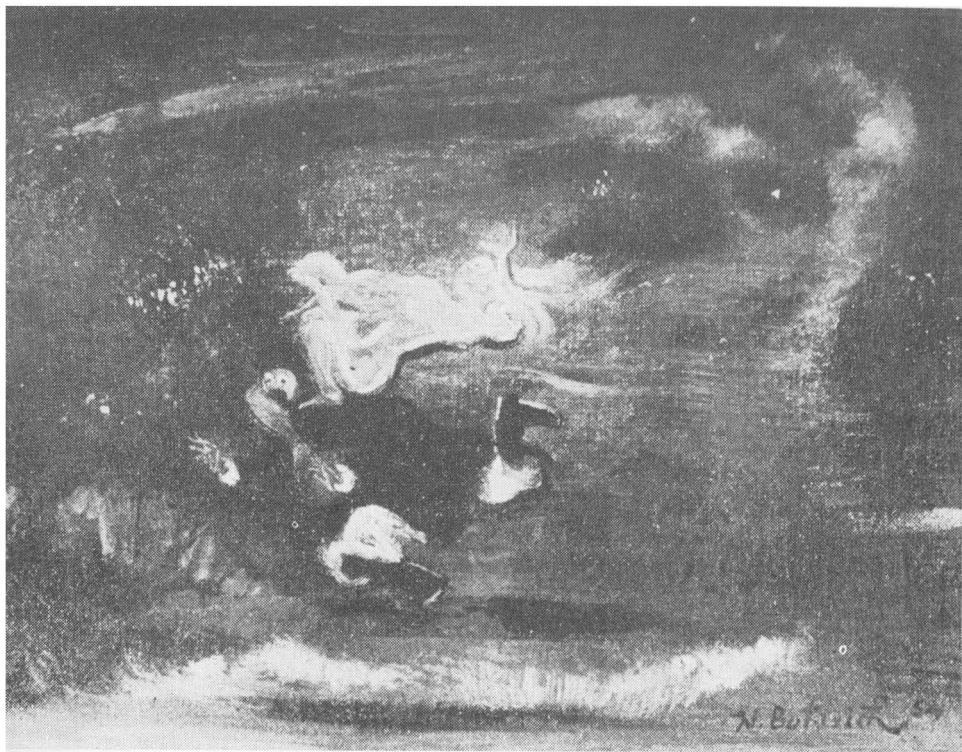
„САЛДАТ” — марionетка витинанка
SOLDIER-marionette paper cut
1940

ЛІСОВИКИ ПОСВАРИЛИСЬ
ARGUMENTS IN THE FOREST
збірка п. д-ра Я. Макарушкі

1955

гуаш
gouache

ВІДЬМА НА БУРСАКОВІ
THE RIDING WITCH

1954

олій
oil

ПОЄДИНОК ПРЯНИКІВ
DUEL OF THE TOYS

1952

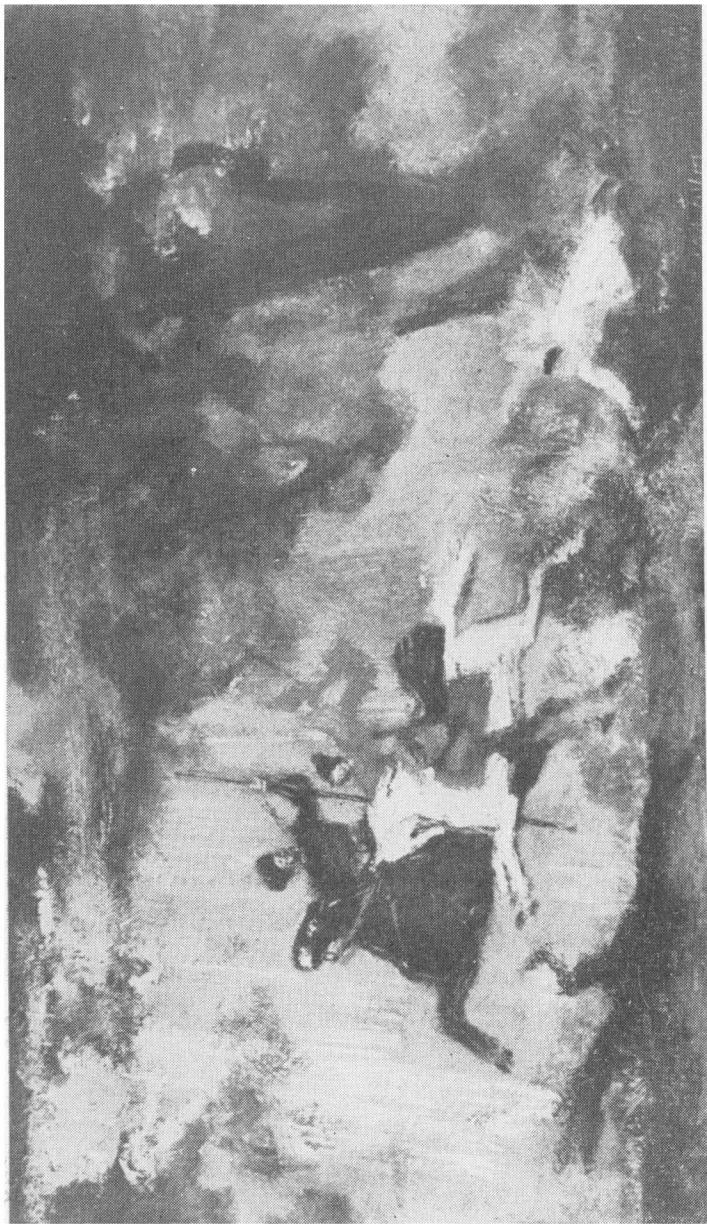
олій
oil

„ТАМ ГАНДЗЯ БУЛА”...
DANCE

1952

олій
oil

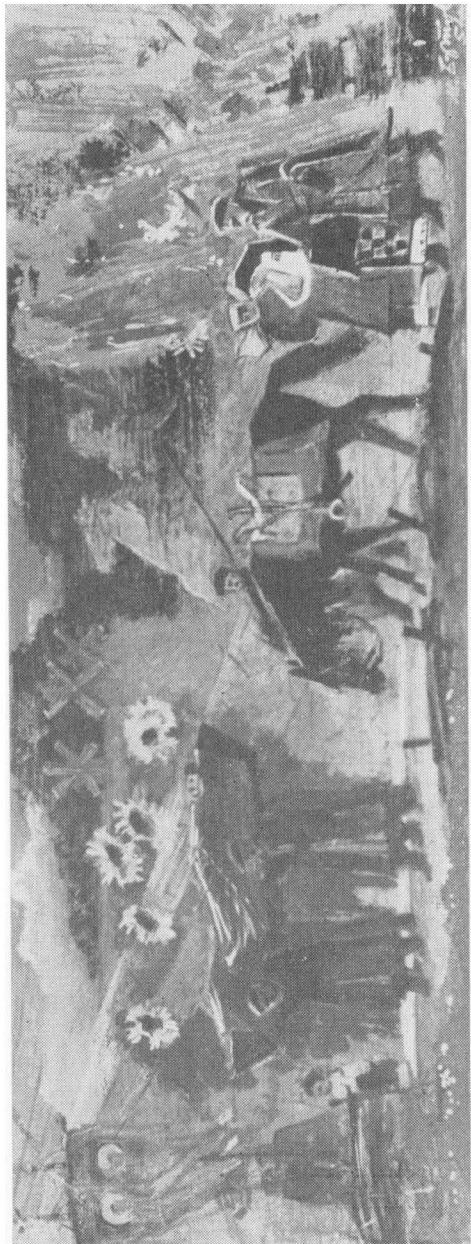

ТРИ БРАТИ АЗОВСКИИ
THE ABANDONED BROTHER

1947

збирка п. О. Балабанова

олій
oil

„КОЗАКА НЕСУТЬ...”
KOZAK'S FUNERAL

1954

збірка п. Б. Хомича

олій
oil

НА ЛИСИЙ ГОРЫ
ON THE BALD MOUNTAIN

1955

олій
oil

ГАЛОВІН
HALLOWEEN

1956

Ryan
gouache

Бубликә үзісін әкі күргөм

ПРИПОВІДКА ПРО ГРУБУ ЖІНКУ 1932
PROVERB ABOUT FAT WOMAN

гуаш
gouache

ЧЕДРИК
CHORAL OF BELLS

1953

темпера
tempera

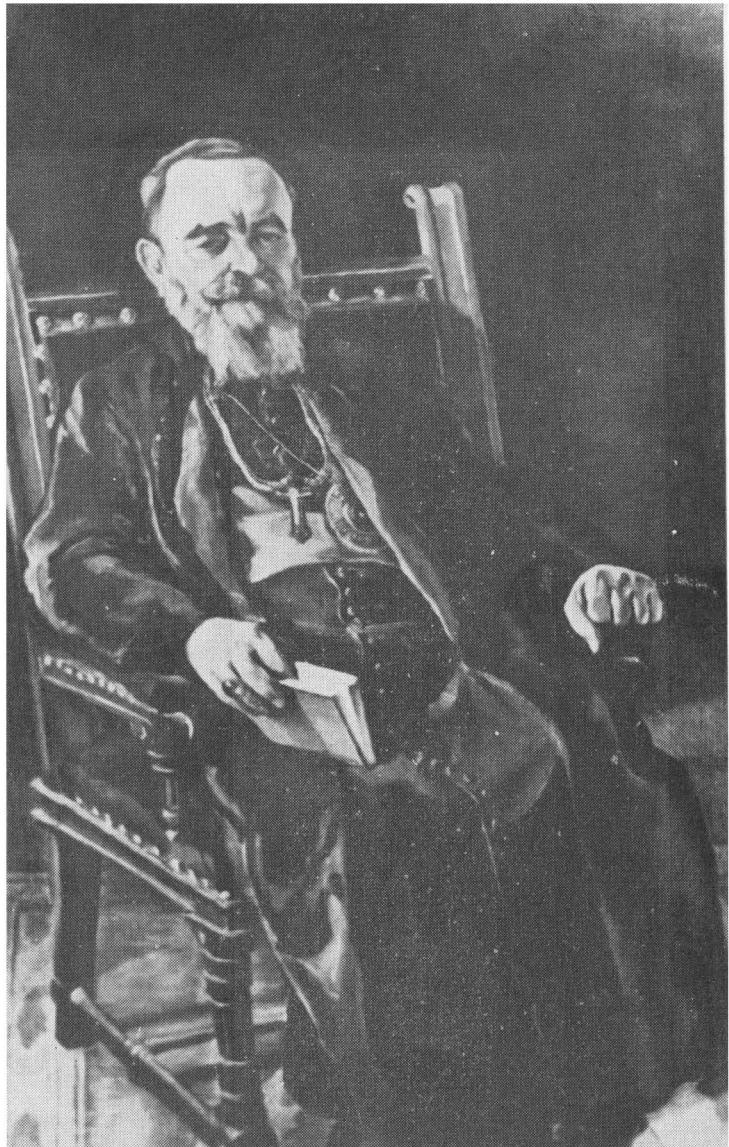

СМЕРТЬ ЧУМАКА В СТЕПУ
THE DEATH IN THE PRAIRIE

1942

Центробанк у Львові

олій
oil

ПОРТРЕТ ЕПЕСКОПА ДІОНІСІЯ НЯРАДІЯ 1939

PORTRAIT OF BISHOP D. NIARADIJ

олій
oil

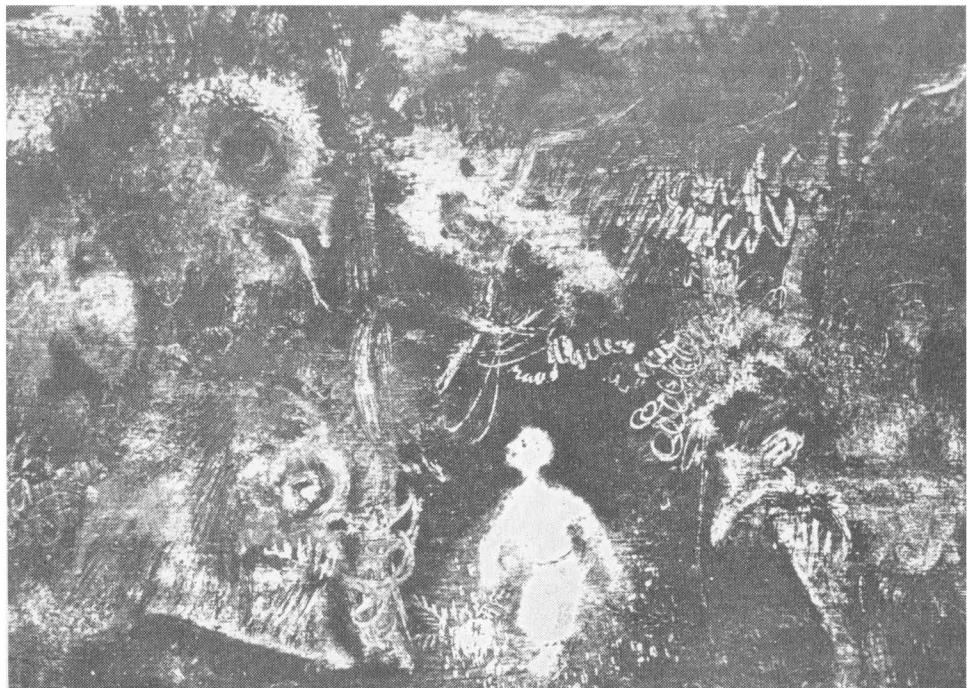

IBASIK TELESIK
FAIRY TALE

1955

збірка п. д-ра Кузьмовича

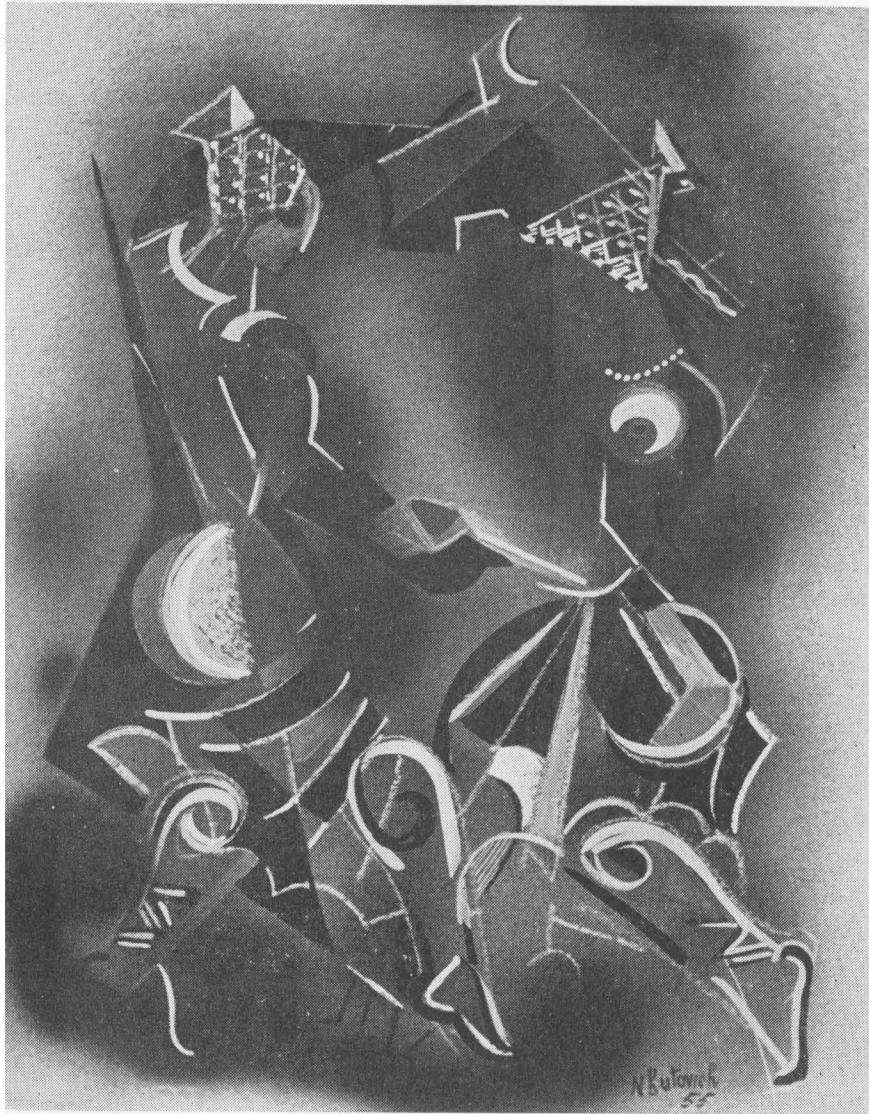
гуаш
gouache

ЦВІТ ПАПОРОТИ
WIZARD- FLOWER

1947

олій
oil

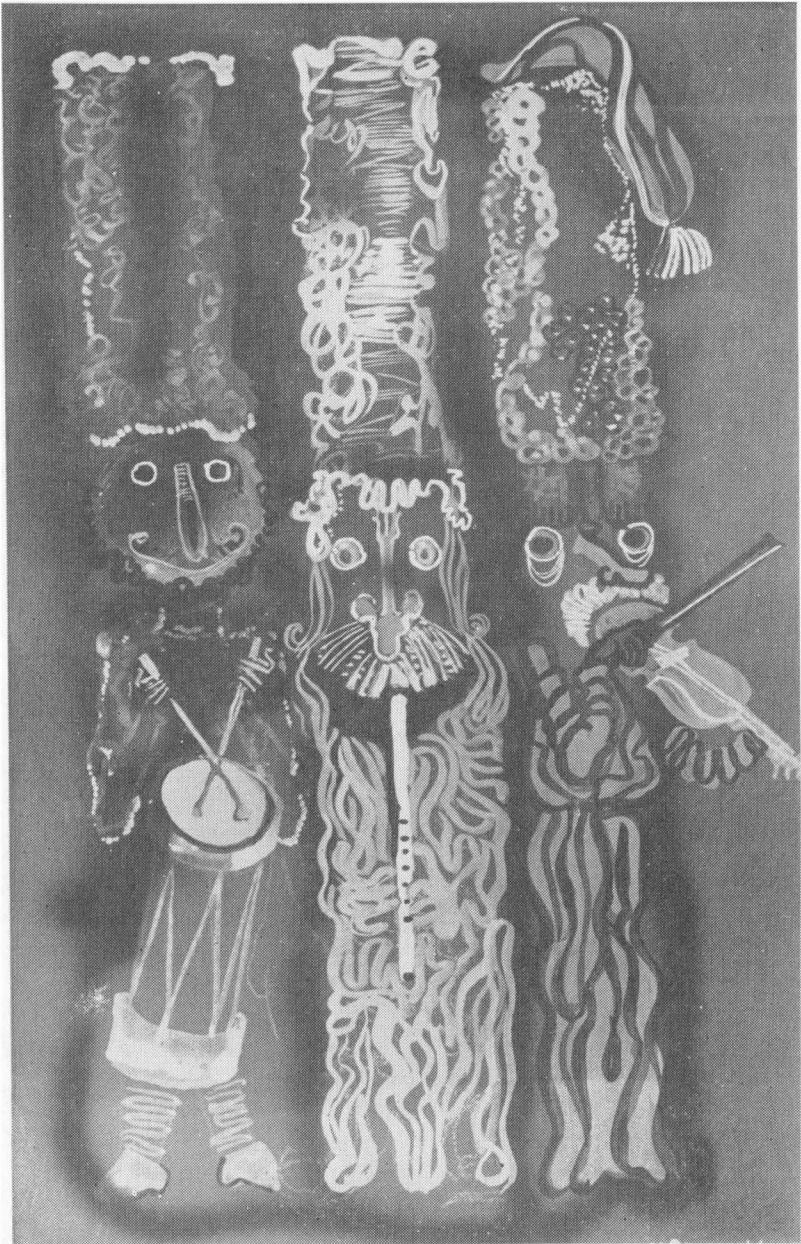

ОРЕНТАЛЬНИЙ ТАНOK
ORIENTAL DANCE

збірка п. Терлецького

1955

гуаш
gouache

СКОМОРОХИ
FUNNY MUSICIANS

1955

гумаш
gouache

B I O G R A P H I C A L N O T E

Nicholas Butovich was born in the Ukraine, 1896. He came to the USA in 1947 and he is now living and working at Ridgefield Park, New Jersey — not far from New York City.

From the time he was twenty years old, he has lived abroad.

He studied art in Prague (Czechoslovakia), Berlin (Germany) and at the Academy of Graphic Arts in Leipzig.

He worked and exhibited in various European cities including Paris (Autumn Salon of 1928), and he received several awards.

Mr. Butovich's work includes paintings, as well as illustrations, etchings, prints, etc. and he is also active in other branches of art.

Щира подяка нашим прихильникам мистецтва: Головній Управі ООЧСУ та Д-рові М. Кузьмовичеві, п. інж. Е. Сумикові та п. Д-рові І. Макаревичеві за фінансову піддержку видання цієї книжки.

Рівно ж дякую пансеві інж. О. Балабанові, п. Д-рові В. Вознякові, п. Д-рові Н. П. Гайворонській, п. Д-рові П. Г., п. Анні Качан, панові інж. Лепкалюкові, пані М. Лсгуш, панству Л. й М. Луцьким, П. Німилович, пані О. Німилович, панству Д. й І. Руденським, п. інж. А. Сумикові та п. інж. Е. Ярошеві, що довідавши про проектування цього видання надіслали свою передплату на бібліофільські нумеровані примірники.

Автор

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ
„СЛОВО”

Микола Бутович
МОНОГРАФІЯ
з автобіографією та статтею В. Січинського

Дорогий Читачу!

Посилаємо Вам монографію артиста маляра Миколи Бутовича з пропозицією придбати її до Вашої бібліотеки. Книжка ця видана обмеженим накладом, при чому 50 примірників є нумерованих бібліофільських в твердій оправі.

Просимо вислати за неї \$ 2.50, або повернути.

Бібліофільський примірник коштує \$ 3.50.

Цікаво було би знати Вашу думку про цю монографію.

Гроші і листи просимо слати на адресу:

N. BUTOVICH,
37. 8th Street
Ridgefield Park N. J,